

ГОДИНА СПІЛКУВАННЯ «ПРО ДРУЖБУ І ТОВАРИШУВАННЯ»

Дата _____

Клас _____

Мета: розширити і поглибити поняття дружби і товаришування — важливих показників вихованості учнів; формувати в учнів звичку уважно ставитися до товаришів; вміння бачити недоліки у своїй поведінці й виправляти їх; виховувати культуру спілкування, колективізм.

Хід заходу

У ч и т е л ь. Доброго дня! Дорогі діти, сьогодні у нас година спілкування за темою «Про дружбу і товаришування».

Товаришування, дружба — взаємини між людьми, які народжуються, міцніють на основі спільного навчання, інтересів, уподобань. Товаришувати можна з багатьма ровесниками, а дружити — лише з одним чи кількома. Друзів пов'язує велика повага один до одного, принциповість у взаєминах, симпатія, взаємодопомога. На уроках читання ми вивчали твір Марка Твена «Пригоди Тома Соєра», головні герої якого бешкетники — Том Соєр та Гек Фінн — стали улюбленими героями багатьох поколінь читачів усього світу.

Василь Сухомлинський писав: «Діти живуть своїми уявленнями про добро та зло, честь та безчестя, достоїнства людини; у них свої критерії краси, у них навіть свій вимір часу...».

Дружба не може бути міцною, якщо в ній немає місця чесності, взаємоповазі, принциповості. Друг завжди допоможе в біді, захистить, підтримає, але він же першим скаже прямо про недоліки, запропонує їх виправити.

Сьогодні ми звернемося до висловів про дружбу і перечитаємо їх.

- Справжні друзі... нічого не вимагають один від одного в ім'я дружби, а роблять один для одного, що можуть (*В. Белінський*).
- Боягузливий друг страшніший за ворога, бо ворога побоюєшся, а на друга покладаєшся (*Л. Толстой*).
- Дружба — це, насамперед, щирість, це критика помилок товариша. Друзі повинні першими дати жорстку критику для того, щоб товариш міг виправити свої помилки (*М. Островський*).
- Себелюбство — отрута для дружби (*О. Бальзак*).
- Ні раб, ні повелитель дружбі не потрібні. Дружба любить рівність (*І. Гончаров*).
- У дружби багато крил, а закон у неї один — вірність (*А. Макаренко*).
- Дружба закінчується там, де починається недовір'я (*Сенека*).
- Війна випробовує сміливця, гнів — мудреця, нужда — друга (*Східна мудрість*).

— Товариськість, дружба — важливі показники вихованості учнів. У вашій поведінці багато спільного, але є й відмінність. У колективі потрібно бути скромним. Легко, радісно жити пліч-о-пліч з тими, хто не акцентує уваги на невдачах інших, не хизується своїми успіхами, а найгірше — авторитетом, службовим становищем батьків, престижними речами (*модним одягом, магнітофоном, фотокамерою тощо*).

— Діти! Дайте відповіді на запитання.

— Як ви гадаєте, що саме людина шукає в друзях?

— Які моральні якості ви найбільше цінуєте в другові?

— Чи можливі суперечки і незгоди між друзями?

— Про які якості друга йдеться у прислів'ях: «Не той друг, що лащиться, а той, що печалиться», «Друзі пізнаються у біді»?

— Як ви ставитеся до дружби між хлопцем і дівчиною?

— Що характеризує культуру взаємин у колективі?

У ч и т е л ь. Дорогі діти! Хочу доповнити ваші відповіді. Культуру взаємин у колективі характеризує скромність, доброзичливе ставлення до членів

колективу, сумлінне, точне, своєчасне виконання доручень, нетерпимість до тих, хто порушує вимоги колективу.

Взаємоповага, чуйність, увічливість — неодмінні ознаки дружного класу. Неприпустимі в класі образливі прізвиська, непристойні жарти щодо дружби хлопців і дівчат (*як правило, їх допускають ті учні, які самі не вміють дружити, товаришувати*), неповага до дівчат, грубість у взаєминах. Дружбу, товаришування можна зруйнувати грубими, недоречними жартами.

А чи міцна дружба між хлопцем і дівчиною, коли вона розпадається під впливом насмішок?

Важливо нагадати, що за дореволюційних часів жінки не мали рівних прав з чоловіками. Право на шанобливе ставлення мали лише представниці панівних класів. Усім відомо, які разючі зміни сталися у становищі жінки в суспільстві сьогодні. Жінка оспівана в піснях, віршах. Усе це дає підставу вимагати від чоловіків особливої поваги до жінок. Чи завжди ви, учні, ввічливі до мам, коректні до жінок у транспорті, громадських місцях? Чи завжди хлопці у класі ввічливі та поступливі у взаєминах із дівчатками? Ще побутує грубе звертання учнів один до одного: «Ей, ти», «Катько», «Вовко» та ін. Така форма звертання свідчить про некультурність, невихованість, зверхнє ставлення до інших.

Неприпустимі не тільки вияви грубощів, зневажливого ставлення до будь-кого, а й байдужість до такої поведінки ровесників. Важливо виявляти доброту, чуйність, повагу в повсякденних взаєминах із товаришами.

У ч е н ь

СЕКРЕТ

Що зробити, щоб удвічі
Торт вам здавався смачнішим?
Що зробити, щоб удвічі
Кожний день для вас побільшав?
Щоб і радості, і щастя
Було — вам аж ніде діти?
Тут — ніякого секрету!
Треба з другом все ділити!

А. Костецький

У ч е н и ц я

СПРАВЖНІ ПОДРУГИ

П'ятикласниця Людмила
Вранці мамі заявила:
— Все! До школи я не йду!
Я не стерплю цю біду.
Щастя скінчено моє:
Адже в Рити джинси є!
І тепер зі мною Рита
Відмовляється дружити...
Здивувалась мама дуже:
— Ви ж були найкращі друзі!?
— Так. Але, — сказала Рита, —
Поки буду я ходити
Не у джинсах, а в спідниці, —
Йй не хочеться й дивитися,
Бо вона вважає: жінці
Для краси потрібні джинси...
Мамо!
Дружбу виручай.
Джинси і мені придбай!
Мама спершу подивилась
На похнюплену Людмилу,

А потім мовила: — Діла-а...
Ви — спра-а-вжні подруги!.. — й пішла...
А ви що скажете мені?
Це — справжні подруги, чи ні?
А. Костецький

У ч и т е л ь. А ось у мене в руках «Конверт дружніх питань». Це дружнє запрошення до обговорення питань поведінки та відносин. Вільний обмін думками з різних тем в особливо створеній дружній обстановці. Давайте подивимось, які випробування чекають на нас.

Завдання 1. Як знайти подругу?

«Можливо, я чогось просто не розумію — інакше чому мені так не щастить на подруг?

Спочатку я дружила з Валею Ростопчиною. Вона, нічого не скажу, хороша дівчина — не скряга, все тобі щиро розповість, тільки лінкувата! Їй би на дивані цілий день лежати і дивитися телевизор. Валя на мене своїми лінощами погано впливала. Ми з нею не сварилися, просто розійшлися.

Я почала ходити з Марійкою. Яюсь я їй дещо розповіла про Вальку Ростопчину. Ніякого чесного слова, щоб про це мовчати, що це таємниця, я з неї не брала. Адже і так зрозуміло: подруга подрузі каже, а далі — могила. Хіба ні?

Ну, а язиката Марійка роздзвонила по всій школі. Добре, що Валька лінива, що вона не стала заводитися, а якби на її місці інша, хоч би я сама, ніколи б так не залишила!

Звісно, після цього випадку я з Марійкою не розмовляю. Вона до мене підлизується, але я вирішила: з мене досить!

З Ларисою у мене теж дружба не виходить: вона все щось торочить, а я слухаю... Коли ж я хочу щось розповісти, Ларисі ніколи слухати.

Мені хочеться мати справжню подругу, з якою можна порадитися і все їй розповісти.

Вкотре я подумки перебираю наших дівчат, і що ж виходить: Оксана Гесь — донощиця і ненажера, у Лариски Швець тільки любов на умі, Симка Аресьєва зараз нерозлийвода з Валькою Ростопчиною...

Я зовсім розгубилась, не знаю, як бути далі?».

На цьому лист закінчувався.

А. Маркуша

Запитання

- Порадьте, як знайти подругу?
- Яка вона — справжня подруга?
- Що ви можете сказати про своїх подруг?

Завдання 2. Міледі Валя і сер Митя

Валя і Митя — ровесники, вирости в одному будинку і вже шість років разом ходять до школи. Раніше з ними нічого ніколи не траплялося, а от два роки тому трапилося...

Був звичайнісінький ранок, і надворі лежав звичайнісінький сніг, і вони, як завжди, йшли до школи. Неподалік від школи зустріли незнайомого чоловіка. Кремезного, засмаглого, у кашкеті моряка далекого плавання. Він одразу сподобався і Валі, і Миті.

Певне, й моряк звернув увагу на хлопчика й дівчинку, бо спочатку він уповільнив ходу, потім по-дружньому всміхнувся і нарешті сказав:

— Вибачте, міледі, вибачте, сер! Мені здається, у дами замерзли руки. Якщо ви дозволите, я донесу портфель.

І перш ніж Валя і Митя второпали, що й до чого, моряк узяв із рук дівчинки портфель і пішов поруч. Всю дорогу до школи він говорив весело

й дотепно. А перед самими дверима віддав Валин портфель Миті, узяв під козирок і зник.

Мабуть, на тому б усе й скінчилося, але другого дня, такого ж звичайнісінького ранку, на такому ж звичайнісінькому снігу, Валя зупинилася і серйозно сказала:

— Сер, у міледі змерзли руки. Візьміть портфель!

І Митя, покліпавши очима, взяв портфель. З того дня ця гра повторювалася багато разів. Та ось перед самими дверима школи Валя і Митя зіткнулися з Віктором Буковим і Андрієм Подосеком.

— Хм! — хмикнув Віктор. — Ви тільки гляньте на цю парочку. Митю, ти що, віслюк? Чи вона хвора? Чи, може, ти найнявся?

— Почервонів, почервонів, почервонів! — заволав на всю вулицю Андрій Подосек. — Ви тільки гляньте, червоний, як рак.

А Митя справді знітився і зашарівся аж до вух. Але виручила хлопця Валя. Наче нічого й не сталося, вона прямо-таки королівським тоном сказала:

— Прошу, сер, не звертайте уваги на цих погано вихованих людей. Ми запізнюємося.

І Митя раптом згадав того веселого моряка і подумав: «Ні, моряк у таку мить нізащо не віддав би портфель Валі». І у Миті заговорили впертість, чоловіча гордість, впевненість. Він рішуче ступив уперед, відчинив шкільні двері, пропустив Валю і назло Вікторові й Андрієві допоміг дівчинці зняти пальто.

— Дякую, сер, — сказала Валя й одразу прожогом кинулася в клас.

Це було рівно два роки тому, Відтоді Митя щодня приносить Валин портфель до школи, щодня допомагає зняти пальто, і ніякі кпини Віктора, Андрія і ще деяких хлопців не можуть змусити його відступитися...

От і вся історія. Нічого хитрого в ній нема.

І мораль проста, як два помножити на два: хлопці (*майбутні чоловіки*), поважайте дівчат (*майбутніх жінок*)!

В. Сухомлинський

Запитання

— А як поважають хлопці наших дівчат?

Завдання 3. Дмитро і Сашко

Двоє семикласників, Дмитро і Сашко, схилилися над аркушиками паперу. Сьогодні в класі найвідповідальніша контрольна з математики. Учитель сказав, що письмову роботу посилатимуть у район.

Дмитро — найсильніший математик у класі, він уже розв'язав задачу, вже переписує з чернетки на чистовик.

Сашка посадили поруч з Дмитром, щоб підтягався, бо Сашко — невстигаючий, некмітливий. Він не тільки тугодум, а й дуже самолюбивий хлопець. Ніколи не списує, не підглядає. Ось і зараз Дмитро відкрив перед Сашком чернетку. Дивись, ось же розв'язання задачі: досить одним оком глянути, якщо захочеш, і все стане зрозумілим, та Сашко насупився, вп'явся очима в свій аркушик і навіть глянути не хоче на роботу Дмитра.

Дмитрові шкода Сашка. Недобре передчуття боляче стиснуло його серце. Знову буде, як і завжди після контрольної: у Дмитра — одинадцять, а в Сашка — трійка.

В. Сухомлинський

Запитання

— Чи хороший товариш Дмитро?

— Як можна допомогти Сашкові?

— Як би ви повелися в такій ситуації?

Завдання 4. А може, так і треба?

Коли вчителька хімії принесла контрольні, Олена з Тамарою ще були подругами. І коли почала проставляти оцінки в журнал і кожний називав свою оцінку, все йшло добре. Але ось назвали прізвище Олени. «Чотири», — відповіла вона. Тамара так і підскочила: у зошиті подруги була «трійка».

— Вона обманює! — закричала Тамара. — У Олени не «чотири», а «три».

Олена образилась на Тамару. «Я розумію, я учинила погано. Але хіба повинні подруги робити так, як Тамара? Хіба не могла вона спочатку поговорити зі мною? Я й сама все зрозуміла б і перед учителькою вибачилась би за обман. Чи, може, по-чесному так і треба?».

В. Сухомлинський

Запитання

— Чи правильно вчинила Тамара?

— Що вона мала зробити?

Завдання 5. Що вирішити?

Уяви, що ти з друзями знайшов загублений учителем аркуш. На ньому — розв'язання задач, які включені в завтрашню контрольну. Друзі нагадали тобі: якщо не скажеш учителеві, то нам усім забезпечені добрі оцінки. Як ти вчиниш?

Послухаєш друзів? Або повідомиш учителя про знахідку?

В. Сухомлинський

Завдання 6. Як усі

Перед фізкультурою двоє наших хлопців сказали: «Давайте-но підемо з уроків. Якщо всі підуть, то нікому нічого не буде».

Я відповів: «Що ж, якщо весь клас... Я — як усі».

Ми пішли, а потім виявилось, що дехто залишився. І серед них якраз ті двоє. Тим, що пішли, поставили поведінку «незадовільну». Та не в цьому справа. Мене хвилює, що в нашому класі немає однаковості, всі домовлялись піти. Як же можна було залишитись? Ви скажете, що тікати з уроків негарно. Напевно, варто було зупинити хлопців. Але тоді мене б вважали боягузом...

Запитання

— Що означає принцип «Я — як усі»?

— Чи можна таку людину назвати колективістом?

— Яке значення має самостійність у поведінці? Чи суперечить вона колективізму?

Учитель. Школа дає широкі можливості для застосування правил поведінки, свідомого керування власними вчинками. У будь-якій роботі слід формувати звичку уважно ставитися до товаришів. Культура поведінки — результат значної роботи із самовиховання, вимогливого ставлення до себе. Приклади із життя класного колективу свідчать, що там, де порядок, організованість, дисципліна, більше корисних, захопливих справ, міцніша дружба, цінніше життя.

А ось, діти, цікаво було б відкрити «Скарбничку загальнолюдської мудрості».

Ось звідси ми могли б запозичити нові знання, практичні поради.

Учні-теоретики (по черзі)

1. Дружба — це святе слово, святе почуття, яке можливе тільки на основі взаємоповаги. Справжньою основою для дружби є рівність. В усі часи вважали великою цінністю мати друга. У скіфів дружба перевірялася кров'ю і оформлялась спеціальним договором і великою клятвою. Надрізавши пальці, побратими зливали свою кров у чашу і, змочивши у ній кінці мечів, куштували цю кров. Після цього ніщо не могло їх розлучити.

2. В епоху середньовіччя дружбу вважали втіленням благородства й вірності. А для людей епохи романтизму дружба — це живе почуття, безпосереднє життєве переживання.
3. Сучасні словники й підручники визначають дружбу як близькі стосунки, що засновані на взаємній допомозі, прив'язаності, спільності інтересів, смаків, поглядів, життєвих цілей, активній зацікавленості один в одному.
4. Другом ми називаємо того, кому довіряємо. Де немає повної відвертості, не може бути й дружби. У всіх людей, які нас оточують, є певні недоліки. Хто хоче мати друга без недоліків, той залишається без друзів. Ось чому не може бути міцної дружби без того, щоб люди пробачали один одному. Іноді у стосунках виникають непорозуміння, які можна подолати тільки разом.
5. Найміцніша дружба зав'язується у тяжку годину випробувань. Вірність друга потрібна не тільки в радості. У біді вона просто необхідна. Окрасою кожної домівки називають друзів, які її відвідують. Справжній друг, який віддає частку свого серця, силу почуття, вартий того, щоб його цінували і берегли.

Учитель. Отже, шановні учні, ми зуміли з'ясувати на те, що нас найбільше хвилює в колективі. Ми змінюємось, дорослішаємо, набираємось життєвого досвіду. Отже, спробуйте оцінити, наскільки ви дружні, на що більше схожий ваш колектив, клас: на «палаючий факел», «червоне вітрило», «мерехтливий маяк», «м'яку глину», «сипучий пісок».

— Який у нас колектив?

Сипучий пісок. Скільки піщинок зібрано разом, і в той самий час кожна із них — сама по собі. Повіє легенький вітерець — віднесе частину піску, що лежить скраю, подалі. Повіє вітер сильніше — рознесе пісок у різні боки, поки хто-небудь не згребе його в купу.

М'яка глина. Відомо, що м'яка глина — матеріал, який порівняно легко піддається обробці й з нього можна ліпити різні вироби. У руках хорошого майстра цей матеріал перетворюється на прекрасний виріб. Але якщо до нього не докласти зусиль, то він може залишитися простим шматком глини.

Мерехтливий маяк. У штормовому морі мерехтливий маяк приносить упевненість, що курс вибраний правильно. Необхідно бути уважним, не втратити маяк з поля зору. Зауважте, маяк не горить постійним світлом, а періодично викидає пучки світла, неначе говорить: «Я тут. Я готовий прийти на допомогу».

Червоне вітрило. Символ спрямованості вперед, дружньої вірності й обов'язку. Тут живуть і діють за принципом: «Один — за всіх, і всі — за одного».

Палаючий факел — це живе полум'я, матеріалом якого є міцна дружба, єдина воля, взаєморозуміння, відповідальність кожного не тільки за себе, але й за інших.

— Отже, хто впізнав свій колектив? Який опис видається вам найбільш влучним? (*Діти висловлюють думки та обґрунтовують їх.*)

— Вважаю, ми переконалися у тому, що дружба, взаємодопомога потребують постійного горіння, а не одиноких, нехай навіть дуже частих спалахів.

— А тепер заплющте очі. Нехай кожен візьме правою рукою руку сусіда і потримає її у своїй. Що можна про них сказати? (*Теплі, ніжні, лагідні, добрі, гладенькі...*)

— Невже можна образити людину, якщо у неї такі теплі, добрі руки?

— Тож, якщо хочеться образити кого-небудь із товаришів, необхідно згадати про добрі руки. Руки допоможуть нам потоваришувати.

— Щиро дякую за роботу!